

8. Al-Bashir Case: ICC Appeals Chamber confirms Jordan's non-cooperation but reverses the decision referring it to the ASP and UNSC, 6 May 2019. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/al-bashir-case-icc-appeals-chamber-confirms-jordans-non-cooperation-reverses-decision>

9. ILC Draft Articles on Immunity of State Officials from Foreign Criminal Jurisdiction. 2017. UN. General Assembly. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://documents.un.org/doc/un-doc/gen/g17/237/29/pdf/g1723729.pdf>

10. Коваль Д. Функціональні імунітети потенційних підозрюваних в міжнародних злочинах у національних судах. Truth Hounds, 2024. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2024/10/funkczionalni-imuniteti-potenczijnih-pidozryuvanih-v-mizhnarodnih-zlochinah-u-naczionalnih-sudah.pdf>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-2>

ГОЛОВНІ РИСИ ЦІЛІСНОГО ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ ЯК ЦІННІСНОГО ПРАВОВОГО ЯВИЩА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Арабаджи Н. Б.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Івасюк В. В.

*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Для ефективного вирішення питань, пов'язаних з ціннісними аспектами правової сфери, зокрема їхньою структурою, ознаками, динамікою розвитку, процесами позитивації, нормативного закріплення та ієрархічного упорядкування, сучасна правова аксіологія використовує два фундаментальні концептуальні підходи. Під час аксіологічного аналізу правових явищ слід виходити з їхньої дуалістичної природи, а саме: визнання їхньої внутрішньої самоцінності та інструментальної цінності, що полягає у їхньому використанні для досягнення певних цілей. Представлені аргументи демонструють методологічне розмежування двох принципово відмінних способів інтерпретації поняття «цінність». У першому випадку,

постулюючи власну цінність певного об'єкту, ми виходимо з метафізичного підходу та констатуємо, що цінність є певна *властивість* досліджуваного явища. У другому випадку, говорячи про інструментальну цінність, ми вбачаємо її не у властивості, а у *відношенні*, тобто відбувається приписування ціннісних характеристик тому об'єкту, який виконує деякі функції, є корисним, доцільним та загалом таким, що може бути оціненим [1, с. 18-22].

Визначення ціннісних вимірів окремих правових явищ, їх змістовної наповненості з урахуванням розвитку сучасного суспільства та трансформації правових відносин, є одним із найбільш актуальних напрямів досліджень у сучасному правознавстві. В умовах перебування України на етапі свого відновлення на всіх рівнях – теорії, практики, освіти та науки, укріплення цілісності правового порядку є однією з ключових аспектів ціннісного розвитку сучасних правових відносин між державою і людиною.

У цьому контексті важливо звернутися до проблеми виділення рис цілісного правового порядку, які не просто характеризують його як явище (тобто виступають властивостями), а визначають його змістовну наповненість, виражають логіку розвитку та специфіку дії.

Першою характеристикою цілісного правового порядку, вважаємо, є ознака *системності*. Системний підхід у юриспруденції передбачає використання двох взаємодоповнюючих визначень поняття «система». Відповідно до першого з них, будь-який об'єкт може бути кваліфікований як система, якщо в ньому реалізується відношення, що має чітко визначені характеристики. Друга інтерпретація системи, що є комплементарною по відношенню до першої звучить як «будь-який об'єкт є системою, якщо в цьому об'єкті реалізуються деякі властивості, що знаходяться у наперед заданому відношенні» [2, с. 18-25].

З точки зору застосування системного підходу до аналізу правового порядку, друга дефініція поняття «система» є більш адекватною для відображення його сутності, ніж перша, оскільки властивості є системними дескрипторами, при цьому визначальну роль серед них відіграє концепт системи. Порядок є, таким чином, концептом системи, що задається її структурою. Впорядкованість – це завжди структурованість, тобто виокремленість елементів, аспектів, частин, властивостей системи в процесі її функціонування.

Правовий порядок є системно організованим, де розташування його елементів залежить від структури системи вищого рівня. Слід підкреслити, що правовий порядок, виступає як компонент правової системи і є її дієвим елементом [3, с. 83-88].

Правова система з цих позицій постає як реляційний субстрат і детермінант правового порядку як системного утворення. У цьому контексті, проблема детермінації правового порядку є тим складнішою, що

більше зв'язків дослідник виявляє в процесі осягнення його природи. Так, правовий порядок існує в об'ємному просторі соціальних систем, які відносяться до числа відкритих, складно організованих, здатних обмінюватися з навколишнім середовищем енергією та інформацією. При цьому принципів основи процесу функціонування таких систем не піддаються опису за допомогою жорстко заданих формул.

Наступними двома рисами цілісного правового порядку, на наш погляд, є *стабільність* та *стійкість* його інфраструктури.

Стабільність та стійкість, будучи близькими один до одного якостями правового порядку, визначають рівень його інертності та можливості протистояння зовнішнім та внутрішнім деструктивним чинникам.

Видатний вітчизняний правознавець Ю. М. Оборотовкладає у поняття «стійкість держави» такий сенс: це передбачуваність поведінки держави, що визначається впливом оточуючого середовища, внутрішніми змінами та управлінням [4, с. 44-51].

Використовуючи ідею стійкості держави щодо правового порядку, можна стверджувати, що стійкість правового порядку визначається за трьома напрямками: 1) статична стійкість, що пов'язана зі станом рівноваги інфраструктури правового порядку; 2) функціональна стійкість, коли функції, властиві правовому порядку, послідовно та ефективно реалізуються; 3) динамічна стійкість, що поєднує у собі дві попередні та полягає в забезпеченні належного рівня стабільності правового порядку.

Щодо стабільності, у рамках параметричної загальної теорії систем, вона розглядається як такий параметр системи, який визначає її стійкість відносно потенційно можливих змін в структурі. Стабільні системи допускають незначні зміни в структурі без руйнування системи, у той час як нестабільні системи руйнуються при зміні структури [5, с. 30-33]. Як видно, стабільність визначає стійкість, а не навпаки.

Таким чином, сукупність трьох ознак системності, стабільності та стійкості дає підстави визначати цілісність правового порядку як ціннісного позитивного правового явища в державі,

Отже, цілісність правового порядку в контексті його цінності полягає в тому, що правова система повинна функціонувати як відкрита система, що характеризується постійною динамікою, адаптацією до змінних умов та еволюцією своїх компонентів, зберігаючи при цьому свою внутрішню структурну цілісність.

Література:

1. Бандура О. О. Системний характер загальнолюдських та правових цінностей. Актуальні проблеми філософії права. Правова аксіологія: Матеріали міжнародного «круглого столу» (9 грудня 2011 р.). О. : Фенікс, 2012. С. 18-22.

2. Грицюк П. М., Джоші О. І., Гладка О. М. Основи теорії систем і управління : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 272 с.

3. Крижанівський А.Ф. Правопорядок в інтеграційних правових системах. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук, праць / М-во освіти і науки України, ОНЮА. О., 2005. Вип. 25 С. 83-88.

4. Оборотов Ю. М. Дослідження цінності держави як актуальний напрям сучасного правознавства. Право України. 2010. № 1. С. 44-51.

5. Красюк Ю. Соціальний та правовий порядок і стабільність суспільства: взаємозв'язки й взаємообумовленість. Право України. 2007. № 7. С. 30-33.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-490-3-3>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ

Атаманова Н. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Онищук Н. П.

*студентка 2 курсу магістратури
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Правове регулювання штучного інтелекту (ШІ) у сучасному світі є однією з найбільш актуальних проблем, що вимагає узгоджених підходів на національному та міжнародному рівнях. Незважаючи на те, що різні правові системи розробляють власні механізми регулювання, загальні тенденції свідчать про необхідність забезпечення прозорості, відповідальності та етичного використання ШІ [1; 2]. Відсутність єдиного підходу ускладнює розробку ефективного законодавства та створює потенційні ризики для фундаментальних прав людини. Це зумовлює потребу у порівняльному аналізі особливостей нормативної регламентації ШІ в різних правових системах.

Аналіз романо-германської правової системи показує, що регулювання ШІ у країнах Європейського Союзу спирається на нормативні акти, зокрема на Акт про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act), що запроваджує